

Arbetsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240115a

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 10 april 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Gislaveds kommun

Arbetsnämndens beslut
Arbetsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens
Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendebereidning
Ärendet har beretts av SKR och Kommunal.

Beslutet expedierat 2024-05-02

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Gislaveds kommun

Gislaveds kommun har inkommit med en begäran om dispens avseende avvikelse från Bilaga R till AB.

Ansökan avser heltidsanställda brandmän och styrkeledare och omfattar sammanlagt 21 personer. Därutöver söks dispens för fyra vikarierande brandmän under sommarsemestern samt för sex vikarier som täcker löpande under året vid frånvaro av ordinarie brandmän.

Räddningstjänsten Gislaved-Gnosjö bedriver räddningstjänstverksamhet i de två kommunerna Gislaved och Gnosjö. Räddningstjänstverksamheten styrs av en gemensam nämnd som är gemensam för kommunerna. Gislaveds kommun är värdkommun. Heltidsstationer finns i respektive kommun. Därutöver finns sex deltidsstationer.

Medarbetarna tjänstgör enligt Bilaga R i ett rullande fem veckors schema där alla också arbetar enhetspass med eget ansvar såsom insatsplanering, övningsplanering, drift och underhåll med mera.

Under hela sommarsemesterperioden tjänstgör berörda i ett rullande fyra veckors schema enligt Bilaga-R men genomför endast operativa pass.

Arbetet bedrivs idag med delade dygn men kopplade pass efter varandra med en styrkeledare och tre brandmän. De innehar rollerna chaufför, rökdykare 1, rökdykare 2, rökdykledare och styrkeledare. En av personerna har dubbla roller tills personal i beredskap kommer till olycksplatsen. Utöver detta finns ett antal specialenheter som endast heltidsstyrkan har kompetens för.

Flera olika schemaförslag har tagits fram tillsammans med de fackliga organisationerna.

Som skäl för dispens har Gislaveds kommun bland annat anfört följande.

Kommunen uppger att rekryteringsbasen inom de egna kommunerna räcker inte till utan sökande kommer längre ifrån vilket innebär långpendling. Kommunen befarar att rekryteringssituationen förvärras om inpendling inte blir attraktiv.

Behovet av att kunna planera 24-timmarspass är en förutsättning för att fortsatt kunna ha möjlighet till bemanning av de operativa funktionerna i kombination med att fullfölja funktionsuppdrag.

De schemaförslag som tagits fram har och testats har bedömts inte tillfredsställa de behov av flexibilitet verksamheten har och därmed inte kunna säkerställa bemanningen. Detta trots att verksamheten, under våren 2024 kommer att utöka bemanningen med ytterligare en brandman per skift.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten.

Kommunen har ansökt om dispens för den operativa befattningarna, brandman och styrkeledare i räddningstjänsten samt vikarier till denna verksamhet under ett år, för att fortsätta med 24 timmars tjänstgöring. Ansökan är inte avgränsad på annat sätt än att den omfattar semesterperiod, helger och vid behov 24 timmar under veckodagar för att kunna arbeta med räddningstjänstens breda uppdrag.

Kommunen har prövat flera varianter av schemaförläggning i enlighet med dygnsviloreglerna men dessa bedömts medföra stora svårigheter för verksamheten, bland annat i form av vakanstäckning med rätt kompetens.

Kommunen har vidare uppgivit att förläggning av arbetstid under sommarens semesterperiod är särskilt utmanande.

Beslut

Arbetstidsnämnden har, genom ett delbeslut den 4 mars 2024, beviljat Gislaveds kommuns ansökan om dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti 2024).

Utöver det beslut som tidigare meddelats gällande semesterperioden beviljar Arbetstidsnämnden, för berörda yrkesgrupper, dispens under tiden 1 februari 2024 – 30 januari 2025 för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under helger enligt schema samt för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för utbildningar och övningar vid enstaka tillfällen, som inte ryms inom ordinarie arbetstidsförläggning eller inom ordinarie verksamhet.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.